

Kaitseliidu Põlva malev tähistas 25. aastapäeva

Kaitseliidu Põlva malev tähistas 20. märtsil Mooste folgikojas 25. aastapäeva. Algusperioodil oli vaid käputäis isamaaliselt meelestatud mehi, kes olid valmis relvaga käes oma kodu kaitsma. Nüüdseks on aga ühendanud malevast välja kasvanud jõud, mis pakub ühtse ja väljaõpetatud meeskonnana kogukonnale turvatunnet.

„Austatud kaitseliitlased, koostööpartnerid, sõbrad. Olen kutsunud teid, et tähistada üheskoos maleva aastapäeva. 25 aastat tagasi, 22. märtsil asutati maavalitsuse saalis toimunud koosolekul Põhja-Võrumaa Kaitseliidu lipkond, mis pärast põhikirja ilmumist nimetati ümber Põlva malevaks. Algatusrühmas oli kümnekond aktiivset ja teotahelist inimest. Kaks neist, Taivo Möller ja Urmas Sundja, on ka täna koos meiega siin saalis, kahjuks ei saanud osaleda Leo Viijard,“ ütles maleva pealik major Janel Säck ettekande avasõnadega.

Loodud maleva esimeseks raskeks ülesandeks kujunes idapiiri sulgemine. Aasta hiljem sai malev oma esimese pealiku, Janno Räsä, kelle põhiliseks aktsiooniks oli augustiputš. 1992. aastal võttis pealiku töö üle Urmas Sundja, kes alustas tegevust 182 kaitseliitlasega. 1994. aasta aruandes selgitas Urmas Sundja olukorda järgmiste sõnadega: „Kaitseliit peab siiani oma raha eest õppusi. Mingeid rahasid meil kasutada ei ole. Mehed ostavad ise vahendeid, kütust, autode varuosi.

Kaitseliidu Põlva maleva pealik major Janel Säck tervitab aastapäevapeole saabujaid. Esiplaanil maavanem Ulla Preeden. RIHO SEMMI foto

Riietust oleme peastaabilt saanud, relvastust oleks ka vaja. Õppusele tullakse oma toidu- ja moonakotiga.“

„Enam kui 20 aastat hiljem tundub, et kohati jääb puudu tahtest. Kuna automaadid on meil kõigil olemas, kas ma siis peaksin motivatsiooniks andma koju miinipilduja või kahuri või isegi tulevase Javelini. Seda kindlasti mitte – teine aeg, teised võtted,“ märkis Janel Säck.

1995. aastal sai pealikuks nooremleitnant Tarmo Sütt, kes pani aluse distsipliinile. Lühikest aega juhtis malevat kapten Aigar Liping, kelle prioriteetid olid koostöö omavalitsuste ja noortega ning sport. Järgnevalt võttis teatepulga ligi seitsmeks aastaks üle leitnant Karl Oberg. Tema väljakutseks osutus 2002.

aastal Põlva linnas võidupüha paraadi korraldamine.

2005. aastal võttis juhtimise uuesti üle kapten Tarmo Sütt. Ülevõtmise kulges valutult, kuna kõik toimus – palgalised töötajad, infrastruktuur, masinapark ja väljaõppesüsteem. Isegi süüa anti, rääkimata kompensatsioonisüsteemist. See kõik võttis aega ligi 15 aastat. 2007. aasta sündmused panid aluse koostööle poliitsei- ja piirivalveametiga ning erinevad kriisilukor-

rad said lahendatud päästeametit toetades.

Esmane valmisolek on Kaitseliidul

Tagasivaate esitas major Janel Säck eesmärgiga saada aru, kui hästi maleval tegelikult läheb. Kui üldse kurta, siis soovida jätab pragune taristu.

„2009. aastal, kui malevasse tulim, räägiti uuest

staabihoonest ja lasketiirust. Kõik tundus liiga ilus, et olla tõsi. Olen ise neid detailplaneeringuid ja projekte käes hoidnud, visiooni paberile pannud. Kuni pole reaalselt raha, on see kõik meie unistustest. Seda enam väärrib tänusõnu maleva staap, kes leiab lahendusi, et elu siin kesistes tingimustes võimalikult mugavaks teha,“ sõnas Säck.

„Täna oleme osa kaitseväge reformist, mis malevat puudutab küll suhteliselt vähe, kuid nõuab siiski ümberkorraldusi struktuuris. Küsimus, kas vana süsteem ei toiminud, jääb vastuseks, sest seda ei saanud reaalselt proovida. Kas uut ehk reformitud süsteemi saame proovida? Jah, osaliselt õppusel SIIL, päriselt loodetavasti mitte kunagi. Muutuse üheks positiivseks küljeks võin lugeda seda, et esmane valmisolek ja kiire reageering on antud Kaitseliidule. See on see jõud, kes kaitseb riiki vabast tahtest ja usust, et me suudame seda. Kiire ja terav löök kõige ootamatul hetkel on kõige väärtuslik, lisades, et Ukraina sõda on andnud julgeolekule uue taha. Küsimus, kas liitlased tulevad meile appi, pole enam aktuaalne, sest liitlased on Eestis juba kohal.

Täna sel päeval on Kaitseliidu Põlva malev ületanud maagilise 500 liikme piiri, väljaõpe on saanud uue hingamise, Rápina üksikkompanii kolis veebruaris uutesse ruumidesse ning märtsis sai malev oma lipu ja vapi.

Aare Lepaste
Põlva Koit ajakirjanik

TULEKUL

Sakala malev

18.–19. aprill Lahingu-tegevus hoonestatud alal 2. etapp
24.–25. aprill Sõjalissportlik võistlus lahingupaaridele „Sõduriproov“

Noorkotkad ja Kodutütred

3.–4. aprill Erialalaager Kolga-Jaanis
24.–25. aprill Maakondlik patrullvõistlus „Laidoneri rada“.

Naiskodukaitse

Alates 9. aprillist Sinilille kampaania „Anname au“ veteranide toetuseks.
10.–11. aprill Juhtide õppepäev.

Tartu malev

4. aprill Tegevus hoonestatud alal I etapp: jaodriidid.
10.–12. aprill Rühma sidemehe erialakursuse 3. moodul.
10.–12. aprill NAK 5. nädalavahetus
17.–19. aprill Tegevus hoonestatud alal II etapp: linnapatrull LTT.

Noorkotkad ja Kodutütred

4.–5. aprill Elva kotkaste laager.
3.–5. aprill kodutütarde rühmade laagrid.
11.–12. aprill Alatskivi kotkaste laager.
17.–18. aprill Kuuste rühma laager.
18.–19. aprill Vara rühma laager.
25. aprillil on vanemate kodutütarde ja noorkotkaste matkamäng Kährnik Vitipalu piirkonnas.

Võrumaa malev

4.–5. aprill Laskur-sanitari erialakursus, IV Võrus.
9. aprill Maleva esindajatekogu Võrus.
10.–12. aprill Tegevliikme sõdurioskuste baaskursus 5. nädalavahetus Valgas.
11. aprill Tankurtõrjekahuri meeskonna erialakursuse 2. nädalavahetus Võrumaal.
24.–26. aprill Jalaväeallüksuse kursus, IV linnalahing.

Võrumaa

Noorkotkad ja Kodutütred
17.–18. aprill Erialalaager Rõuges.
22. aprill Matkamäng

Võrumaa Naiskodukaitse
26. aprill Naiskodukaitse mälestuspäev Võrumaal.

Maavalitsus annetas Kaitseliidu Põlva malevale lipu

Põlva maavalitsus annetas 6. märtsil Kaitseliidu Põlva malevale lipu.

Lippu õnnistas Põlva Maarja koguduse õpetaja, maleva kaplan Toomas Nigola.

Vajaduse uue lipu järele tingis maleva uue vapi valmimine ja kinnitamine 2014. aastal. Maleva uuel lipul on sinisel taustal must rist, mille keskel maleva vapp.

„Mul on au ja väga hea meel kinkida Põlva malevale ühtsuse ja ühtekuuluvuse märgiks lipp. Ilma sisuta oleks need tükid värvilist riiet ja õmblustööd, kui oma olemuselt on see ühtekuuluvust ning identiteeti määrav sümbol. Lehvigu see lipp edasipidi teie kodanikujulguse, vastutuse ja ühise tegutsemise

auks,“ lausus maavanem Ulla Preeden oma sõnavõtus.

Naelad löid lipuvar-dasse Põlva maavanem Ulla Preeden, Kaitseliidu ülem brigadikindral Meelis Kiili, Kaitseliidu Põlva maleva pealik major Janel Säck, naiskodukaitse Põlva ringkonna esinaine Esti Taal, kodutütarde juht Maaja Glaaser ning noorte kotkaste pealik Lauri Lutsar.

„Täna Põlva maavalitsust, kes annetas malevale lipu. Hindan seda žesti kõrgelt. On au teenida maleva pealiku- na maakonnas, kus on leitud niivõrd palju ühiseid kokkupuutepunkte ja väärtustatakse Kaitseliidu tegemisi. Samuti tänan kaitseliitlasi, kes olid selle lipu sünni juures.

Mooste folgikojas tähistatud Kaitseliidu Põlva maleva 25. aastapäeval mängis tantsuks Eesti kaitseväge orkester, tuju tõstsid erinevates rollides püünele astunud Henrik Norman ning Meie stuudio tantsijad. Öhtut juhtis Madis Milling. Esimest korda ajaloos anti välja maleva kõrgeim autasu – 1. klassi teeneterist, mille pälvisid Maidu Kukk, Tarmo Haljak ja Urmas Kukk.

Naela lipuvar-dasse löi teiste hulgas Kaitseliidu ülem brigadikindral Meelis Kiili. ANDRES LEHESTIKU foto

Selle lipu kujundamise protsess võttis aega ligi kolm aastat, kuid lõpuks saavutati väarikas tulem.

Siia maani kasutasime maleva lipul Kaitseliidu embleemi. Nüüd on meil oma lipp, mille alla koonduda,“

märkis Kaitseliidu Põlva maleva pealik major Janel Säck.

Aare Lepaste

JUHTKIRI

Kaitsetahe pole nähtamatu fantoom

Käisin lasteaia viimases rühmas. Kõõlusime ühel kevadpäeval lõunapausil paari rühmakaaslasega ronimispuul, kui koolist poppi tegevad suuremad nagamannid mänguväljakule tulid ning meid kábikeste ja kivikestega loopima hakkasid. Loomulikult olid nad hirmuäratavad ja meist jõu poolest peajagu üle. Samas tundus täiesti jabur mängu pooleli jätta ja jalga lasta. Kui üks neist mind lõpuks liiva sisse pikali tõukas, saatsin talle sealt peotäie maapinda silmade vahele. Ega ma nüüd teagi, oli see minu hulljulge või eemalt kostev kasvataja kisa, mis pätipoisid taanduma suundus, aga tundsin, et olin õigesti talitanud.

Ma ei taha õigustada vägivalda tema erinevates vormides. Tahan hoopis rääkida tervest inimloomusest. Keegi polnud mulle toonase vahejuhtumi eel rääkinud midagi õiglusest, aust ja eneseväärikusest, veel vähem kaitsetahtest. Ma lihtsalt käitusin, nagu õigeks pidasin. Käitusin nagu normaalne inimene, olgugi et alles kogematu ja väike. Kui nüüd umbmetafooridesse laskuda, siis võiks öelda, et olin mudel, millel olid juhtmed mõistuse ja südame vahel õigesti ühendatud. Ideaalis peaks nii olema iga täisväärtusliku kodanikuga. Mõnel võivad need juhtmed alul pisut puntras olla, aga siis ongi kodu, kooli ja riigi ülesanne nad aidata lahti arutada. Kõlab ehk banaalselt, aga kvaliteedikontrolli tehakse ju igas tehases.

Seista selle eest, mida armastad ja oluliseks pead ning kaitsta oma ligimesi ja kodu, peaks olema elementaarseks käitumismõõdik. Keegi ei pea ju normaalseks, et mingi pätt ta elamise tühjaks tassib ning lõpetuseks sellele veel tule räästasse pistab. Miks peaksime siis lubama, et maa, mille esiisad meile harimiseks ning järgmiste põlvede üles kasvatamiseks välja on võidelnud, lihtsalt niisama järsku kellegi teise omaks saab? Et laseme kábiloojijate eest jalga ja otsime järgmist ronimispuud?

Mind häirib, et meedias kiputakse kaitsetahtest rääkima justkui tarbekaubast. Vahepeal teda nagu on ja siis jälle mitte. Jabur on lahata mõtlema inimese pärisosa nagu leiba või piima, mis vahepeal külmikust otsa saab ja siis vaadatakse, et millal on mahti seda poodi juurde tooma minna. Kaitsetahe on meis kõigis. Ta on seal algusest peale ja lõpuni välja. Teda tuleb hoida ja arendada. Kui me seda ei tee, asendub ta ühel kaunil hetkel häbiga. Ja häbi ei lase elada. Isegi siis, kui kellegi teise ronimispuule kõõluma pääsed.

Üllar Priks

Sakala ajakirjanik

TÄHTPÄEV

Ernst Raiste 90

Elvas elav kaitseleitlane ja Tartumaa Noorte Kotkaste organisatsiooni taastaja, elukutselt balletiartist Ernst Raiste on öelnud: „Iga eesti mees peab olema võimeline Eesti kaitsejõududes teenima, et kui vaja, saaks kaitsta oma peret, kodu, rahvast ja kunsti, relvaga käes.“

Juubilar on oma Eestit kaitsnud relvaga, teeninud kunstiga ja virgutanud poisse astuma Noorte Kotkaste sekka, kui Eesti jälle jalule tõusis. Ta on muret tundnud isamaalise kasvatusel pärast, teda on hämmastanud taastatud Eesti Vabariigi ükskõiksus noorte meelsuse kujundamisel ja ta on rõõmistanud Noorte Kotkaste virgumise üle.

KL Sakala malev on Ernst Raistele eriti tänulik abi eest kotkajuhtide leidmisel kultuuriakadeemia üliõpilaste hulgast 1999. aastal. Palju õnne ja tervist!

Priit Silla

OMA MAA

Tellimisnumber 00911

Väljaandja: Kaitseleit Sakala malev
Peetrimõisa 71073, Viljandimaa, sakala.kaitseleit.ee
Tel 717 9205
Pealik mjr Ahto Alas

Toimetuse:
Tiina Ott, tel 5855 5092, 717 9217
Maiko Markus
Rein Kikas
Lembe Lahtmaa
Üllar Priks
Eda Kivisild

E-mail: omamaa@kaitseleit.ee
Trükk ja küljendus: OÜ Vali Press, Põltsamaa

Tulevased jaoülemad õpivad endale

20.-22. märtsini osalesid Kaitseleitide kooli nooremallohvitseride kursuse õppurid kaitselehtingu väljaõppel Väluste harjutusväljal. Oma Maa võttis oma lugejate meeleheaks samuti õppuse viimasest päevast osa ja uuris kursuslaste käest, kuidas nad õpituga rahul on.

Marge Laiõunpuu, Sakala malev

„Sel õppel on põhiohk praktilisel väliharjutusel ja põhilised küsimused koorusid hästi välja. Nii saab enda ja teiste vigadest õppida. Minu jaoks on see väga kasulik ja väga hea õpe. Ilm ei ole meid üldse soosinud. Võrus oli väga külm. Meil olid paksud riided seljas ja nii kui sa natuke liigutasid, oli vähem kohe väljas. Nüüd on olek täiesti talutav.“

Võrus on selles mõttes hea, et seal on harjutusalad puhta männimetsa all, aga siin on ikka väga kreisi, väga hull. Samas päriselu ongi siin.

Põlvas oli õpe väga karm. Seal oli pikk rännak ja pärast rännakut oli kohe rünnak.“

Taavi Hein, Tartu malev

„Mõnes mõttes on huvitav, et NAK toimub erinevates malevates. Iga koolitus on natuke ise nägu. Aga see sõitmine ja kõik see, et iga kord on uus ala ja uued asjad, see jällegi võib-olla natuke pidurdab. Eks seda oskab tagantjärele paremini hinnata.“

Arles Pertman, Alutaguse malev

„Mulle väga meeldib. Ma olen tähele pannud, et kui ajateenistuses oli õpe, siis õppus sai ära tehtud. Kui käsk oli õigesti täidetud, said linnaloo. Aga siin, kui ise tahad õppida, tuleb tegelik pilt ette ja siis sa saad aru, kuidas see asi kõik toimub. See siin on enda huvides.“

Lauri Nälk, Sakala maleva instruktoriga

„Inimesed, kes on siia kohale tulnud, on motiveeritud ja tahavad õppida. Kedagi vägisi sundima ei pea. Inimesed on kohal ja saavad aru, miks nad siin on. Ma arvan, et kõik, kes selle kursuse lõpetavad, on igati valmis endale jaoülema kohustust võtma.“

Kuigi nad on alles paar nädalavahetust koos olnud, on sisemine side tugev. Üksteist aidatakse ja ei ole mingisuguseid probleeme, et keegi jäetaks unarusse. Nad on loomulikult ja hea peaga võitlejad.“

Maiko Markus

Fotod MAIKO MARKUS

Isamaalisel omaloomingukonkursil löödi osalusrekord

Kaitseleitide Põlva maleva ja Põlva maavanema poolt ellu kutsutud ning tänavu viiendat korda toimunud isamaalisele omaloomingukonkursile esitati 96 joonistust 60 luuletust ja kuus esseed kümnest Põlvamaa koolist. Ühtlane osavõtt kõigis kategooriates tõi üldvõidu Kanepi gümnaasiumile, kelle hoida jääb ka konkursi rändauhind – sepistatud Juhani kuju.

Kaitseleitide Põlva maleva pealiku major Janel Säki tähelepanekul eristus tänavune konkurs võrreldes varasemate aastatega eeskätt pere väärtustamise poolest. „Eeskätt tuli see välja nooremate laste piltidest. Aga perest ju saabki isamaalises vundamendis,“ märkis ta.

Luuletuste läbivad sõnad olid „vabadus“, „lilled“ ja „lipud“. Vabadus oli keskne teema ka esseedes. „Just keskkooliõpilastele on läinud hinge tõdemus, kui oluline on vabadus. Ukrainas toimuv on nad rohkem mõtlema pannud. Kirjutistest tuli välja, et nii mõnigi autor on meie organisatsioonist, on näiteks noorkotkas,“ märkis malevapealik.

1.-4. klassi õpilaste joonistuste seas sai esikoha Mirtel Ostra Ahja põhikoolist, teise koha Perit Hindov ja Sirelin Ilves Viluste põhikoolist ning kolmanda koha Moonika Kull Saverina põhikoolist. 7.-9. klassi õpilaste luuletuste seas tunnustati parimaks Laura

Konkursi parimad koos malevapealiku Janel Säkiga.

PÕLVA MAAVALITSUSE fotod

Rändauhind Juhani.

Kallari (Mikitamäe põhikool), teise koha pälvis Erik-Villem Lehtmäe Saverna põhikoolist ning kolmanda koha Kadri Kalve Kanepi gümnaasiumist.

Parima esseekirjutaja tiitel läks seekord Kanepi gümnaasiumisse. 10.-12. klassi kategoorias pälvis esikoha Karel Keldu. Teise koha sai Kati Justus ning

kolmanda koha Cindy-Caroly Toomas, mõlemad õpivad Rāpina ühisgümnaasiumis.

Ainus konkursil osalenud üliõpilane oli Mirell Lattik. „Tudengid võiksid julgemini osaleda. Ka varasematel aastatel on just selles kategoorias tulnud üksikuid töid,“ märkis malevapealik.

Maavalitsuse eripreemia pälvis viiendate klasside parima luuletusega Darily Paalman Põlva põhikoolist. Võro instituudi eripreemia ainsa võrokeelse luuletuse eest anti Getter Dolgõševile Orava põhikoolist.

Kanepile tõi üldvõidu osalemine kõigis kategooriates. „Neile tuli ka esikoht keskkooliõpilaste hulgas. Tihe oli rebimine teise koha pärast ning lõpuks läks 2.-5. koht lausa jagamisele,“ lausus Sakk. Võrdse tulemuse saavutasid Ahja, Mikitamäe ja Saverna põhikool ning Rāpina ühisgümnaasium.

Isamaalise omaloomingu konkursi võitjaid autustati 13. märtsil Kanepi gümnaasiumis peetud emakeelepäevale pühendatud aktusel.

Aare Lepaste

Sakala naiskodukaitsjatel on uus esinaine

Senisel ringkonna esinaisal Tiina Otil sai ametiaeg otsa ning Sakala ringkonna esinaiseks valiti Eda Kivisild, kelle juhtimise all tegutseb ringkond kolm järgmist aastat.

Palju õnne, Eda! Kuidas Sina Naiskodukaitseni jõudsid?

Aitüma, õnne läheb selles ametis kindlasti tarvis.

Naiskodukaitselise liikmeks astusin viis aastat tagasi Annika Tagaküla kutse peale. Olin esimesel aastal tegelikult passiivne. 2011. aastal kutsus Leili Särg mind kandideerima ringkonna juhatusse ja nii algas tegusam aeg kolm aastat aseesinainena ja aastatuhatuse liikmena.

Miks Sa olid nüüd nõus kandideerima esinaiseks?

Tundsin, et olen selleks valmis. Tiina on olnud hea juht ja juba tema eeskujul pärast on seda rolli keeruline võtta. Sestap pidin end esinaise mõttega harjutama.

Mis on Sinu eelnenud perioodidest olulisim kogemus, mida kavatsed uues ametis rakendada?

Ringkond on ju hästi juhitud. Omalt poolt saan kõike, mida tean ja oskan, rakendada. Ma töötan 2009. aastast siseaudiitorina ning audititeile lisaks olen ma tööalaselt kokku puutunud ka näiteks prot-

Tiina Oth kinnitamas õlarätti Eda Kivisilla õlale.

LEMBE LAHTMAA foto

sessijuhtimisega, riskide hindamise koordineerimisega ja kvaliteedijuhtimisega põhimõtetega. Ma hindan väga erinevaid juhtimisinstrumente ja kui võimalik, kasutan neid ka selles ametis.

Mida Sina teed, et end juhina arendada? Mis või kes Sind enim aidanud on, et üldse julged võtta nõnda suurt juhtimiskoorimat?

Juhtimised on erinevad. Üks asi on olla juht ettevõttes, teine asi on juhtida vabatahtlikkuse alusel tegutsevaid naisi. Enda kohta arvan, et pean olema paindlikum. Minu jaoks

ongi suur areng pidev töö endaga. Saan aru, et asjad ei ole absoluutsed. Muidugi kavatsen läbida Kaitseliidu koolis veel juhtimiskoolitusi.

Millisena Sa näed ringkonda kolme aasta pärast?

Soovin, et kolme aasta pärast oleks Sakala ringkonnas üle 100 liikme ja meie näitajad oleksid esimese kolme hulgas. Soovin, et usaldame malevat ja malev usaldab meid; et meil on väga hea koostöö. Mulle meeldiks, kui sellel ajal on naiskodukaitsjaks olemine ühiskonnas pres-

tiivne. Aga tean ka seda, et kõik tuleb tasapisi tilgutades. Jõuga pealesurumine ja raiumine ei too head tulemust.

Natukene Sind tundes tundub mulle, et oled viimasel ajal endale võtnud suuri väljakutseid. Oled ema kahele pojale, Sul on töö ja nii mõndagi veel. Kuidas Sa jõuad?

Jõudu mul hetkel on. Uued ja huvitavad väljakutsed pakuvad pinget. Kui on hea meeskond taga, siis asjad toimivad. Olen meeskonnatöö usku.

Krabi rühm sai 20-aastaseks

Võrumaa Kodutütarde ja noorkotkaste Krabi rühm tähistas 26. veebruaril oma 20. sünnipäeva, kuhu oli kutsutud piirkonna kaheksa rühma tublimad liikmed ja liikmekandidaadid koos oma juhtide ja koolide direktoritega.

Aktus algas lipu sisetoomise, ühise hümnilaulmise ja küünalde süütamisega. Avasõnavõtu tegi Krabi kooli direktor Ale Sprenk. Ta tundis heameelt selle üle, et noorkotkaste ja kodutütarde tegevus nii pikalt ja edukalt on kestnud ja tänas kõiki inimesi, kes selle nimel vaeva on näinud.

Järgnevates sõnavõttudes meenutasid rühma loomist Voldemar Kiinoja (noorkotkas aastatel 1935-

1940) ja Silver Sild, kes oli Krabi noorkotkaste rühma juht enne Võru malevasse noorteinstruktorina tööle asumist.

Kiinoja meenutas, kuidas tema 1994. aasta sügisel selle mõtte tollaegsele klasside õpilastele, käidi tegevusega tutvumas Sanna laagris ja juba 23. veebruaril 1995. aastal võeti vastu esimesed 9 kodutütart ja 7 noorkotkast.

Silver Sild kõneles, et Krabi rühm on kõikide nende aastate jooksul olnud üks maakonna aktiivsemaid rühmi. Lapsed on edukalt esindanud oma rühma nii maakondlikel, üleriigilistel kui ka rahvusvahelistel võistlustel.

Palju tänusõnu jätkus Merike Niitmetsale, kes on rühma loomisest saadik seda juhtinud. Üle kümne aasta on tema kõrval olnud noorkotkaste rühmajuht Aivar Mägise.

Krabi rühmajuht Merike Niitmets jagas tänukirju kõigile oma abilistele. Erilisi tänusõnu pälvisid rühmajuht Aivar Mägise ja toetajaliige Merike Mägise.

Üks rühma saabki tulemuslikult nii pikka aega töötada, kui tal on palju toetajaid. Krabi rühmal on vedanud. Varstu vald on mitu aastat valitud parimaks omavalitsuseks, kes oma valla rühmi toetab. Kool toetab noorte tegevust ja vajadusel on toetamas kogu kooli personal. Järjepidevus on tagatud, vanemad liikmed aitavad üritusi ette valmistada ja

korraldada ning võtavad tegevusest osa ka peale Krabi kooli lõpetamist.

Tublimatele rühmeliikmetele anti tänukirjad, aktiivseima kodutütred ja noorkotka karika said sel aastal Klaudia Liivrand ja Ain Mägise.

Vabadussõja mälestusmärgile viidi leinapärg ja süüdati küünlad.

Aktusel võeti vastu piirkonna rühmade uued kodutütred ja noorkotkad. Noorteinstruktorid Eve Täht ja Eva Vodi jagasid tunnustusi parimatele liikmetele.

Pidulik aktus lõppes ühise tordisöömisega.

Merike Mägise
Krabi rühma toetajaliige

Naiskodukaitselise Tartu ringkonnas vahetus esinaine

Triin Viltrop väärtustab koostegemist ja -minemist. Pildil on ta koos endise esinaise Virge Prank-Vijardiga.

MONIKA RISTISAARE foto

18. märtsil andis senine Tartu ringkonna esinaine Virge Prank-Vijard õlarätti üle uuele valitud esinaisele Triin Viltropile.

Loodetavasti saime ühe uue kauni traditsiooni. Ringkonna tegevliige Kristiina Abel tegi ettepaneku muuta esinaise tunnuseks oleva õlarätti üleandmine pidulikumaks ning avatuks kõigile liikmetele. Senised esinaste vahetumist tähistavad õlarätti üleandmised on toimunud ringkonnakogul või nagu ametist lahkuv esinaine meenutas, et temale ulatas ringkonna instruktor töölaua sahtlist võetud õlarätti ning abikaasa abiga kinnitas ta selle kodus oma õlale.

Pidulikule tseremooniale kogunes külalisi nii Naiskodukaitselise Tartu ringkonna jaoskondadest kui ka Tartu maleva malevkondadest ning asjaosalistele üllatuseks saabus ka Naiskodukaitselise esinaine Airi Tooming.

Esimesena sai sõna ametist lahkuv esinaine Virge Prank-Vijard. Oma kõnes mõtiskles nüüd juba endine esinaine kuue ametis oldud aasta üle. Ametiaja alguses, 2009 aastal olid Virge kolm poega lasteaiaaialised põnnid, kuid nüüd ametiaja lõpus juba tublid noorukid – see annab ehk kõige paremini aimu kui pikalt Virge oli pühendunud vabatahtliku juhi ametile. Nii pikalt ametis olemise on teinud võimalikuks esinaste toetanud ja ümbritsenud inimesed. Ühtlasi mainis Virge, et on ääretult uhke, et tema inimesed on teda usaldanud kaks ametiaega ning et esinaise amet on andnud tohutu kogemuse, mida kusagilt mujalt ei saa.

Ametist lahkuv esinaine avaldas suurt lugupidamist oma lastele ning abikaasale, tänu kellele on ta saanud seda ametit pidada nii kaua kuni jõudis ja jaksas. Uuele esinaisele Triin Viltropile ei tahtnud Virge juhiseid ja õpetussõnu kaasa anda, sest juhiks kasvamiseks on vaja teatud isikuomadusi, mis Triinul Virge arvates kahtlemata olemas on, ja omaenda kogemusi. Seejärel oligi aeg õlarätt uue esinaise Triinu õlale kinnitada, misjärel võttis ringkonnakogul kahe kandidaadi seast valitud esinaine ka sõna. Triin on olnud aktiivne Naiskodukaitsja neli aastat, millest kolm panustanud jaoskonna juhatuse liikmena. Ühtlasi on Triin viimasel kahel aastal täitnud ka Tartu maleva teavituspäevade kohustusi. Oma sõnavõttus rõhutas uus esinaine koostegemise ja -minemise väärtust. Järgnevate aastate perspektiivis pidas Triin oluliseks Tartu ringkonna laienemist Tartu maakonnas ja koostöö arendamist maleva ja noorteorganisatsioonidega. Ühtlasi kutsus esinaine kõiki Tartu ringkonna liikmeid jagama oma mõtteid, ettepanekuid ja muresid.

Pärast ametlikku osa said külalised võimaluse anda kingitusi ning öelda tänusõnu Virgele ja julgustusi Triinule – seda võimalust paljud ka kasutasid. Seejärel oli kõigil võimalik suunduda suupistelaua juurde ning nii uue kui ka eelmise esinaise neljasilmajuttu puhuda.

Monika Ristisaar
Tartu ringkond

Sanna rännakul matkas 92 noort

28. veebruaril panid Võrumaa kodutütred ja noorkotkad oma oskused proovile traditsioonilisel Sanna rännakumatkal. Seekord läks rajale 92 noort.

Rännakulistel neljaliikmelised võistkonnad ja matkaliste kuueliikmelised võistkonnad startisid juba hommikul kell kuus.

Teekonnal Sannast Sõmerpalu koolimaja juurde läbisid noorkotkad ja kodutütred mitmeid kontrollpunkte, kus oli vaja täita erinevaid ülesandeid: odavise, esmaabi, side, õhupüssist laskmine, sõnaseletusmäng jm.

Kontrollpunktide seas pakkus palju põnevust politseipunkt, kus Võru valla konstaabel Elar Sarik

rääkis liiklustravalisusest liiklemisel nii jalgratturina kui ka jalakäijana. Vanematele kodutütardele ja noorkotkastele räägiti samas tegevuspunktis ka narkootikumide ohtlikkusest. Teadmiste kontrolliks täitis iga grupp testi.

Rännakul olid suureks abiks 36 Kuperjanovi pataljoni ajateenijat nii grupisaatjate kui ka kohtunikena.

Võistlus kulges kogu päeva jooksul ja lõpetuseks oli vahva takistusrada Vohandu jõe ületamisega. Alles õhtul kell kuus oli rännakulistel võimalus asuda koduteele silmis sära ja parimatel põues medalid, diplomid.

Eva Vodi
Võrumaa maleva noorteinstruktor

Palju põnevust pakkus politseipunkt, kus räägiti liiklustravalisusest ja narkootikumide ohtlikkusest.

EVA VODI foto

AJA LUGU

Kindralmajor Jaan Soots – kadumaläinud õpetaja

Tulevane kindralmajor Jaan Soots sündis 12. märtsil 1880. aastal tollasel Viljandi- maal, Helme vallas Kūti talu peremehe pojana. Praegu kuulub see koht Valgamaa piiridesse. Aastatel 1888–1891 õppis ta Helme vallakoolis ja järgmisel kolmel aastal Helme kihelkonnakoolis. Tol perioodil tegutses ta ka Jakob Hurda algatatud rahvaluule kogumisel. Aastatel 1898 – 1899 õppis noor Jaan Riia Õpetajate Seminaris, kuid otustas siis sõjaväelise karjääri kasuks ja astus 1900. aastal vabatahtlikuna Vene tsaararmeesse. Tema teenistus algas 107. Troitski jalaväepolgu Vilnos, nagu tookord tänapäevast Vilniust nimetati. Juba järgmisel aastal läks tal korda asuda õppima samas linnas asuvasse sõjakooli. Vilno sõjakooli lõpetas Jaan Soots 1904. aastal nooremleitnandi auastmega ja määrati teenistusse Moskvas asuvasse 7. Samogiti grenaderipolku. Järgmisel aastal lähetati ta 98. Jurjevi jalaväepolku ning selle väeosa koosseisus tuli tal minna Vene-Jaapani sõtta Mandžuuria lahinguväljadele. Juba 1906. aastal tuli ta sealsetest lahingutest tagasi ning jätkas teenistust 7. Samogiti grenaderipolgu.

Mannerheimi diviisi vanemadjutant

Asjaliku ja andeka ohvitserina pääses Jaan Soots 1910. aastal õppima Nikolai kindralstaabi akadeemiasse ning lõpetas selle 1913. aastal ülendatuna juba alamkapteni auastmesse. Nüüd saadeti ta algul teenima Kaasani sõjaväeringkonna staabi, kuid varsti pidi ta minema Saraatovisse rooduülem ametis stažeerima. Peagi algas aga I maailmasõda. Jaan Soots kutsuti taas staabi-teenistusse ning määrati käsundusohvitserina 4. armee koosseisu kuuluvasse XVI korpuse staabi Galiitsia rindel. 1915. aasta detsembrikuul määrati juba staabikapteni auastmesse tõusnud Jaan Soots 12. ratsaväediviisi staabi vanemadjutantiks. 12. ratsaväediviisi ülemaks tol ajal oli ei keegi muu kui kindralmajor Carl Gustaf Emil Mannerheim, tulevane Soome sõjaväe ülemjuhataja Soome Vabadussõjas ning Jätkusõjas, tulevane Soome sõjamarssal ja lühikest aega ka Soome president.

Mõnda aega tuli Jaan Sootsil olla ka nimetatud diviisi staabiülemaks. 1916. aasta suvel, kui ratsaväekindrali

Jaan Soots.

Aleksei Brussilovi käsualune Edelarinne asus pealetungile, tuli Jaan Sootsil tegeleda vastavalt vajadusele mitme diviisi ja brigaadi staapides. Sama aasta sügisel ülendati ta alampolkovnikuks ning määrati teenima 11. armee staabi käsundusohvitserina. Järgmise aasta jaanuarikuul määrati Jaan Soots 11. armee staabi käsundusohvitseriks lennuväeosa alal ning saadeti vajalikke teadmisi omandama ja täiendama Kiievisse lendurvaatlejate kooli, mille lõpetas sama aasta kevadel. Seejärel määrati ta maikuul teenima Vene sõjavägede ülemjuhataja staabi. Tolleks ülemjuhatajaks oli algul ratsaväekindral Aleksei Brussilov, keda 1. augustist 1917. aastal asendas jalaväekindral Lavr Kornilov. Seesama kurikuulus kindral Kornilov, kes juba septembrikuul korraldas sõjaretke Venemaa pealinna Petrogradi peale, et seal n-ö kord majja luua, mis tal aga tollase Venemaa ajutise valitsuse peaministri Aleksander Kerenski arusaamatu ja alatu tegevuse tõttu nurjus ja Kornilov koos lähemate võitluskaaslastega koguni arreteeriti. Temaga koos sattus vanglasse ka Jaan Soots, kes aga peagi süütõendite puudumisel vabastati. Nüüd vist tundis Jaan Soots, et sellest segasest Venemaast on tal kõrini ning ta tuli novembrikuul tagasi Eestisse.

Tagasi Eestis

6. detsembril määrati ta siin formeeritud 1. Eesti jalaväediviisi staabiülemaks ning kuni Johan Laidoneri ametisse astumiseni 5. jaanuaril 1918. aastal ka ajutiselt diviisiülemaks. Sama aasta algul Jaan Soots siiski kor-

Tartu rahu delegatsioon.

raks põikas veel Venemaale, kartes Eestimaal arreteerimist siinsete enamlaste poolt, aga juba aprillikuul tuli ta sakslaste okupeeritud Eestisse tagasi.

3. aprillil ülendati Jaan Soots põranda all tegutsenud Eesti Ajutise Valitsuse poolt polkovnikuks. Vastne polkovnik jäi aga kohe käsualustest ilma, sest Saksa okupatsioonivõimude korraldusel saadeti Eesti rahvusväeosa alal

laiali ning Jaan Sootsil polnud muud teed, kui minna tagasi oma kodutallu tollasel Viljandimaal. Peagi pärast Saksa okupatsiooni lõppemist tuli Soots Tallinna ja määrati 24. detsembril 1918. aastal Eesti vägede operatiivstaabi ülemaks.

Vägede juhtimise ümberkorraldamise järel määrati ta aga täpselt aasta pärast juba ülemjuhataja staabi ülemaks. Seega oli ta pea kogu Vabadussõja jooksul kindral Laidoneri parem käsi.

Tartu rahust Tallinna valitsemiseni

17. septembril 1919. aastal ülendati Jaan Soots kindralmajoriks. Sama aasta novembrikuul määrati ta Eesti Vabariigi ja Vene Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi vahel alanud rahuläbirääkimiste Eesti delegatsiooni liikmeks ning tegutses seal kuni rahulepingu allkirjutamiseni 2. veebruaril 1920. aastal. Teenete eest Eesti Vabariigile annetati talle Vabadusristi I klassi 1. järk, rahaline autasu ja Karula mõisa süda Viljandi lähedal. Vähem kui kaks kuud

pärast Vabadussõja lõppu lahkus Jaan Soots tegevteenistusest ja hakkas tegelema poliitikaga. Ta oli kuni 1937. aastani Riigikogu liige, kahel korral sõjaminister, Tallinna linnapea ja ülemlinnapea. Selle kõrval oli ta ka väga palju tegev seltskondliku tegevusega nii Vabadussõja Ajaloo Komitee esimehena, Reservohvitseride Keskseltsiooni liikmena, Põllutöökoja esimehena, Ühistegevuskoda nõukogu esimehena ning veel paljude organisatsioonide juhatuste liikmena või lihtsalt liikmena. Aga on huvitav ehk sedagi teada, et kõige selle kõrval leidis kindral veel aega koos oma Karulas elava noorema venna Juhani viiulit mängida! Kahjuks ei leidnud kindralihärra aga aega naisevõtuks ja jäigi surmani poissmeheks.

Mitte kuidagi ei saa ka tähendamata jätta seda, et ligemale kümmekond aastat oli kindral Jaan Soots ka Kaitseliidu Sakala maleva juhatuse liige.

Tema elutee lõppes nagu paljudel teistel Eesti Vabariigi ohvitseridel ja ametnikel. 1940. aasta septembrikuu alguses ta arreteeriti Tallinnas ja viidi kohe Venemaale. Kindralmajor Jaan Soots tapeti Permi oblasti Ussolje vangilaagris kuklalasuga 6. veebruaril 1942. aastal. Kolm kuud hiljem tapeti samas laagris ka kindralleitnant Nikolai Reek. Kuid Eestimaa, Valgamaa ja Kaitseliidu Sakala malev ei unusta neid, kes aitasid meile Vabadussõjas kätte võita vabaduse ja iseseisvuse. Et see jälle ära kingiti, selles pole kindlasti kindral Sootsi süüd.

12. märtsil tähistasime Jaan Sootsi 135. sünniaastapäeva.

Ülevaate koostas

Rein Kikas

Tähistati admiral Pitka sünniaastapäeva

19. veebruaril kogunesid admiral J. Pitka Relvavendade Ühenduse liikmed Tallinnasse Pitka mälestusmärgi juurde. Kaitseliidu asutajale avaldati tema 143. sünniaastapäeval austust, tema mälestusmärgile asetati pärg

ja süüdati leinaküünlad. Pärast vaimuliku õnnistussõnu lausus Kaitseliidu ülem brigaadikindral Meelis Kiili:

„Eestimaa on meile ainus ja väga kaunis isamaa. Seda peab hoidma ja kaitsma, eriti praeguses

keerulises olukorras. Meie vabariik on elanud kauem kui on olnud okupatsiooniaastaid.“

Anti üle auastmeid ja jagati teenetemärke.

Kerstin Käärik

Johan Pitka 1872–1944

ÕNNITLEME

80

Raimu Grünvald Tartu malev

70

Kalju Siiman Sakala malev
Luule Viin Võrumaa malev

60

Koit Kurrikoff Valga malev
Valdeko Kasepalu Valga malev
Ilmar Särg Tartu malev
Agu Vaikmäe Võrumaa malev

50

Margus Pleksner Tartu malev
Ivari Padar Võrumaa malev

40

Rauno Rammo Põlva malev
Sulev Visnap Sakala malev
Ain Melk Valga malev
Veljo Saarniit Tartu malev
Eero Saar Tartu malev

40

Sulev Seppik Tartu malev
Airi Lökk Võrumaa malev
Anti Zekker Võrumaa malev

30

Risto Toobal Sakala malev
Allan Eesmaa Põlva malev
Siim Paasik Tartu malev
Ülar Laaneoja Tartu malev
Martin Ulst Tartu malev
Gunnar Sannamees Tartu malev

Tõnis Malkov Võrumaa malev
Maili Tanisloo Võrumaa malev
Janis Alasild Võrumaa malev
Ivar Rosenberg Võrumaa malev

20

Jaak Malkov Võrumaa malev

MÄLUMÄNG

Mälumäng 3

1. Naiste valimisõigus on naiste õigus osaleda rahvaesindajate valimistel nii valijate kui ka valitavatena. Naiste valimisõigus muutus osaks rahvusvahelisest õigusest 1948. aastal, kui Ameerika Riikide Organisatsioon võttis vastu Ameerika riikide vahelise konventsiooni naistele poliitiliste õiguste andmisest ja Ühinenud Rahvaste Organisatsioon inimõiguste ülddeklaratsiooni. Mis aastal kehtestati Eestis naiste valimisõigus?

2. Vanglakaristust kandvad isikud kaotavad ühe oma põhiõigustest – õiguse vabadusele, kuid säilivad teised põhiõigused. Kuidas on lugu Eesti riigi kinnipidamisasutustes sellise keske tähendusega põhiõigusega nagu hääleõigus?

3. Eesti Vabariigi Põhiseaduse §60 järgi on Riigikogu 101-liikmeline ühekojaline parlament. Mis põhjusel on Eesti Vabariigis Riigikogu liikmeid 101?

4. Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 78 p 3 järgi kuulutab korralised valimised välja Vabariigi President. Millistel juhtumitel peab Vabariigi President välja kuulutama Riigikogu erakorralised valimised?

5. Aastatel 1918–1971 polnud Eesti Vabariigi täidesaatva võimu liikmete seas ühtegi naist. Esimene naisminister nimetati ametisse 1971. aastal. Millist eluvaldkonda on naisministrid Eestis kõige enam juhtinud?

Nii teise kui kolmanda mälumängu vastused palume saata 20. aprilliks toimetuse elektronposti aadressile omamaa@kaitseliit.ee. Märkige juurde oma nimi, kontaktandmed ja mälumängu number. Õigesti vastajate vahel loosime välja auhinna.

Mälumängu 1 vastused

1. Sakala 07.09.1917; Võru 08.09.1917; Narva 23.09.1917.
2. A. Strekavin – eesnimi pole protokollides säilinud, rahvuselt venelane, joonistusõpetaja, Lätimaalt Miiavist (Jelgavast) Viljandisse sõjapakku evakueeritud reaalkooli õpetaja.
3. Alfons Vilhelm Robert Rebane.
4. 1937. Kevad.
5. Viljandi malevkond; Karksi malevkond; Tarvastu malevkond; Põltsamaa malevkond.

Kirjutage meile oma kogemustest
Kaitseliidus omamaa@kaitseliit.ee